

smlouvou postoupila Nicaragua Spojeným Státům za 3 miliony dolarů výhradní vlastnické právo na budoucí meziocéánský kanál na námořní stanici v přístavu Fonseca a na ostrovech Coru v zálivu mexickém. Tato smlouva a finanční kontrola byla zaručena americkou vojenskou okupací. Američtí námořníci se usídlili v hlavním městě Managua a zůstali tam od r. 1912 až do r. 1925. Všenárodní vláda složená z konservativců a liberálů dostala se k moci v říjnu 1925. Vůdce konservativců Chamorro, který podepsal smlouvu z r. 1914 svrhl tuto vládu a nechal zvoliti presidentem Adolfa Diaze, oddaného Spoj. Státům. Tehdy liberálové, vedeni doktorem Sacasou, se chopili zbraní jménem konstituce proti usurpátorské vládě. Vláda Spoj. Států zakročila přirozeně ve prospěch Diaze. Mexická vláda naproti tomu věrna dohodě středoamerických států, uzavřené r. 1923 ve Washingtoně za přítomnosti státního sekretáře Hughese a ustanovující, že napříště nebude uznána žádná vláda vzniklá ze státního převratu, uznává nyní konstituční vládu doktora Sacasy.

Vidíme tedy, že události v Mexiku i v Nicaragua lze vysvětliti z vlastních příčin a že v nich není nutno hledati bolševické prsty. Většinou jsou tyto události nacionální reakcí na vzrůstající tlak politiky dolaru a na nárok severoamerického imperialismu na Ameriku latinskou.

DR. H. TRAUB:

ČECHOVÉ A KUSÝ ŘÍŠSKÝ SNĚM RAKOUSKÝ R. 1848.

Dne 6. října 1848 propukly bouře ve Vídni, které způsobily velké prolítí krve a připravily zejména ministru války příšernou smrt. Pod hlubokým dojmem těchto událostí dala německá levice mezi poslanci otevřítí o své újmě sněmovnu a svolala svémocně veřejnými vyhláškami deputované k »mimořádné« schůzi, načež teprve president parlamentu, Čech dr. *Ant. Štrobach*, postaven byv před hotovou událost, ustanovil rokování na 5. hod. odpo. Nechtěje si však dát vnutiti další jednání s nedozírnými následky a obávaje se jako Čech vším právem o život, opustil sněmovnu, aniž zahájil rokování, aby prchl v přestrojení do vlasti. Proto se chopil otěží sboru náměstek jeho, přední poslanec polský dr. *Fr. Smolka*, zvolen byv aklamací (volba lístky byla by ukázala kusost sněmu říšského od počátku) za předsedu, ale sluší vyznati, že řídil neohroženě i obezřetně krajně obtížné a často velmi nebezpečné jednání. Pro setrvání ve Vídni se vyslovili všichni členové německé levice, avšak i značná část středu, umírněných a konservativních Němců, kteří rovněž z odporu k Slovanům nenásledovali zejména příkladu českého, dále Poláci a Jihoslované. Vůdce českých Němců *Löhner* učinil hned návrh, aby vzhledem k tomu, že jsou všechna pouta rozvázána, vláda rozváta a v koncích s rozumem, vyvolil říšský sněm zvláštní komisi, která by pečovala o klid a bezpečnost Vídně i »posvátnost« panovníkovu, ačkoli císař hned nazítří uprchl z Vídně do Olomouce. Tak vznikla t. ř. *permanence* říšského sněmu, jak tanula na mysli už dříve *Al. Borroschovi*, knihkupci z Prahy, jenž byl jediným zástupcem pražského němectví. Již v září navrhoval, aby se parlament prohlásil permanentním a tak zvítězil »nad reakcí i anarchií«. *Permanence* se stala skutkem už také proto, aby se nemusilo vyhovět studentskému výboru, jenž usiloval o zřízení nové vlády, když prý se dosavadní tak zdiskreditovala; zároveň naznačil, že by v popředí nového kabinetu měla býti oblíbená dvojice českých Němců, *Löhner* a *Borrosch*. Parlament strhl na sebe všechnu výkonnou moc, i když část postoupil *permanenci*. Zvolen byl tento výbor o 10 členech, mezi nimi byl z Čechů dr. *Leop. Klaudy*, jenž však dal zakrátko rovněž Vídni sbohem; převážnou většinou byli členy výboru z levice, z Poláků a Jihoslovanů toliko po jednom, dva zastupovali německý střed. Duší parlamentní *permanence* byl jako zpravodaj neúnavný, ale pověstný *Fr. Schuselka*, zatím co »unavený« *Löhner* vzal již druhého dne zbaběle do zaječích. Není tedy bez pikantní příchuti, že vlastní původce sboru první zmizel z výboru, obávaje se patrně zlých konců.

Předsedou výboru byl dr. *Kaj. Mayer* z Brna, jenž však předsedal právě jeden den, neboť již

7. října si vyžádal »třídenní dovolenou«, aby se více nevrátil. Proto byl, když prý prvotní počet nestačí a »zaměstnává« neustále všechny, sbor zdvojnásoben, nikoli však volbou, nýbrž pouhým jmenováním! Mezi novými členy se setkáváme s dvěma Slovinci (Kavčič a Ambrož), z Čechů byl povolán prof. dr. Eberth. *Jonák*, ačkoli prohlásil, že je churav a potřebuje »naléhavě« zotavení. Ze známých Němců byli členy H. Kudlich a Ad. Fischhof, avšak z celé dvacítky toliko čtyři nebo nejvýš pět vytrvalo věrně a neohroženě ve výboru až do neslavného konce. *Jonák* opustil Vídeň 8. října, aby se odebral spěšně do Prahy, zato českým členem permanence byl a zůstal J. *Ohéral*, redaktor brněnského Týdenníka. Sbor se rozmnožil o dalších pět osob, majících vojenské vědomosti, aby prý mohli vyřizovati zprávy z velitelství nár. gardy. Překvapí zajisté, že Moravané setrvali ve Vídni do jednoho muže, jdouce ještě svou cestou a nenásledující příkladu přátel z Čech, odtamtud pak neopustili ku podivu říšského sněmu, ačkoli právě Čechové měli všechnen důvod k odchodu, radikálové P. Jan *Sidon* (Jičín), *Ligor Sadil* (Něm. Brod), *Josef Loos* (Kouřim) a *Vincenc Šembera* (Pelhřimov). Permanence chtěla a měla býti duší parlamentu, pročež rokovala denně, vlastně byla pohromadě ve dne v noci až do 31. října, kdy posléze opanoval Vídeň *Windischgrätz*. Avšak pádem situace byla toliko podle jména, neboť sbor se tenčil vůči hledě, od 26. nebyl ani schopen usnášeti se, a jeho autorita, s počátku nepopíratelná, pominula, až utonula zcela v anarchii vídeňských poměrů, jako se stalo už dříve s parlamentem samým; ocital se stále více pod vlivem a komandem ulice, čemuž se na konec nedovedla ubrániti ani permanence. Pravdu však nemá Ant. Springer, že se permanence nikdy nevzomohla, aby vzala do rukou obranu města, spokojujíc se tím, že nesla spoluzodpovědnost za události, kdežto vůdčí úlohu prý přenechala obecní radě vídeňské a demokratickým spolkům. Tak bezvýznamným činitelem nebyla přece.

Již 8. října vyslána z Prahy deputace do Vídně, aby se poučila na místě o skutečném stavu věci. Je zcela přirozeno, že se Pražanům snažili Vídeňští namluviti a vylíčiti věci v nejpříznivějším světle, žádajíce zejména, aby čeští poslanci a němečtí konservativci, kteří se sjeli do Prahy po odchodu z Vídně, se opět vrátili, ježto prý jim nehrozí nejmenší nebezpečí. Při tom Vídeňští neopomněli vylíčiti živými barvami tamní události jako boj za svobodu lidu proti tyranství, takže nezkušení Pražané slíbili, že budou bojovati až do krajnosti za vymoženosti svobody. Vláda se po 6. říjnu rozprchla, zanechavši na místě jediného ministra financí, jemuž konservativci zazlívali toto pochybné a podezřelé postavení, ve kterém se ocitl uprostřed vídeňského vzbouření. A přece mu přiznávají i konservativní dějepisci za velikou zásluhu, že obratností i rozvahou svou mírnil vášně a podstatně přispěl k tomu, že nebylo ještě hůře. V tomto úsilí po klidu, pořádku a bezpečnosti uprostřed vzbouřených vášní podporoval ho samozvaný předseda parlamentu. Baron *Helfert* podotýká, poněkud, tuším, přehnaně, že si nedovede ani představit, co by se bylo stalo s Vídni, co z Rakouska a vůbec z celé střední Evropy, nebýt blahodárného vlivu této dvojice, jejíž skutečné zásluhy byly teprve uznány a oceněny, jak to obyčejně bývá, hodně pozdě. Povolujíce proudu, zdržovali jej přece, aby nevystoupil docela z břehů, což se také podařilo. *Smolka* udržel parlament pohromadě a jakž takž v počtu aspoň zdánlivě schopném usnášeti se, ač se k němu obrátili zády mimo Čechy z království a několik Němců též Tyrolané. V rozpacích a tísní věděl si vynalézavý *Smolka* proto vždy rady. Tak 16. října, když byly řady parlamentu znovu povážlivě prořídly, oznamoval, že došlo do pokladny 222 poslaneckých stvrzenek na vyplácení diet, moudře zamlčev, že veliká z toho část došla poštou, nebyla tedy odevzdána osobně. Všech říšských poslanců bylo 379 a bylo podle jednacního řádu zapotřebí 190 přítomných, aby sbor se mohl pravoplatně usnášeti. Z rozpaků si pomáhal obratný *Smolka* všelijak, jestliže vypočítal, že je přítomno 160 osob, v permanenci že pracuje 23, u bána *Jelačiče* v poselství že jsou 2 a u dvora v Olomouci 10, avšak přípustným bylo počítati toliko opravdu přítomné, takže od polovice října ve skutečnosti rokování bylo zřejmě protizákonné. Není proto divu, že, když se sbor opět sestoupil v Kroměříži, činili Čechové návrh, aby všechna usnesení kusého parlamentu byla prohlášena za neplatná, což se také stalo. Bylo-li se sborem zle od počátku, bylo mu vpravdě odzvoněno, když 22. října vyšel císařský manifest, jímž se parlament překládal čili odročoval do Kroměříže, nemluvě o tom, s jakými pocity přijalo vídeňské

shromáždění usnesení pražského »trucparlamentu«, který již 10. října svolal stejně smýšlející »rozkolníky« na 20. do Brna, aby se poradili o prostředcích, kterak by se dala zajistiti svoboda parlamentárního jednání a nerušené zachování ústavodárného říšského sněmu. Slovanská Lípa v Praze, spolek, zřízený pro zachování ústavních svobod i trvalé »sbratření« mezi Slovany, sympatisovala v jádře s vídeňským hnutím, ne-li s revolucí, i se »svobodou«, která prý dobyla vítězství 6. října, jako pozorovala s obavami i hněvem vojenské přípravy, které konal před jejíma očima nenáviděný Windischgrätz. Dne 12. října vydali čeští poslanci, Vídeň opustivší, za účasti konservativních Němců z Prahy společné prohlášení, jímž odůvodňovali odchod svůj z Vídně a protestovali proti platnosti dalších usnesení kusého parlamentu. Předchozího právě dne byla překvapena Praha provoláním Windischgrätzovým, jenž ohlašoval, že táhne na Vídeň, aby ji pokořil, a toto »zkrocení« frankfurtské Vídně uvítala pražská veřejnost s netajenou radostí jako správné a spravedlivé. Když se 13. října konalo velké shromáždění studentstva pražského, prohlásil Rieger veřejně, že nynější boj ve Vídni není bojem proti reakci, které vůbec není, nýbrž ve skutečnosti zápas frankfurtské a maďarské strany, jejíž politika nesměřuje k ničemu jinému, než aby bylo Rakousko roztrháno, takže každý útok na trvání, autoritu a sebeurčovací právo parlamentu, ať pochází z kterékoli strany, musí býti pokládán za útok na svobodu. Na konec připomněl řečník, že ve Vídni šlapou rovnoprávnost národní nohama, vytyčivše bezohledně nadvládu jednoho kmene. Překvapuje proto, že Poláci a Jihoslované o negramotných namnoze a Stadionem vedených Rusínech ani nemluvě, konali ochotně pomocné služby Němcům a nepřímou ovšem i Maďarům, kteří si nemohli nic lepšího přátí než takové zmatky ve Vídni. Zato ze zněmčených krajů v Čechách dostával ovšem vídeňský parlament jeden projev důvěry za druhým, vyslovující obdiv »prozíravosti, odvaze a lásce k vlasti« mužů, kteří setrvali neohroženě a vlastenecky na místě. Vrchol vši nenávisti k pravici znamenal projev ústředního spolku německého v Liberci, jenž nemohl přijíti českým poslancům na jméno. Týmž duchem se nesly pak projevy vídeňského, šmahem zradikalizovaného tisku, který v nuceném odchodu Čechů viděl obratný trik, vypočtený prý na to, aby bylo další rokování sněmu zmařeno pro neschopnost usnášeti se, jako ve farizejském volání jejich po rovnoprávnosti, jelikož jim jde prý o to, aby mohli ve vlastní zemi utiskovati Němce. A co konservativní Němci z Čech a Tyrol, kteří v čele s Helfertem opustili rovněž rakouský parlament? Ostatně Čechové právě se zasadili a rozhodně o zachování parlamentu, ovšem že přeneseného z Vídně, jako vyslali Pražané několik prosebných deputací ke dvoru, orodující za osud »sesterské« Vídně. Dnem 31. října kapitulovala Vídeň a s ní ovšem i doklepavší rakouský kusý parlament, který se do tří neděl sestoupil v arcibiskupské Kroměříži mimo vše nadání v plném počtu.

DR. C. HARAOUÍ:

DEFINITIVNÍ ZŘÍZENÍ ITALSKÉHO FAŠISMU.

Reformou národního zastoupení odhlasovanou parlamentem i senátem římským nabývá italský fašism definitivní podoby. Jeho zřízení vytvořené Mussolinim i velkou radou fašistickou představují úplný system. Až dosud projevovala se myšlenka diktatorova ze dne na den jednotlivými činy. Nyní našla si vyjádření dlouho promyšlené, všeobecně platné, trvalé. Upevnila se po mnohém váhání, hledání a opravách.

* * *

Pokusme se popsati podrobněji dílo, jež se dokončuje. Východiskem je přijetí charty práce velkou radou fašistickou 21. dubna 1927, jež vedlo zanedlouho k jejímu uzákonění. Princip charty lapidárními slovy hlásá heglowskou zásadu, že »Stát je nad jednotlivci« a že »Práce je společenskou povin-